

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 6Ssk/42/2022
Identifikačné číslo spisu: 4021200634
Dátum vydania rozhodnutia: 3. apríla 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: predsedníčka senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:4021200634.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Michala Matulníka, PhD. a JUDr. Martina Tisa, v právnej veci žalobcu: U. B., narodený XX. T. XXXX, bytom R. L. E. Č.. XXX/XX, P., proti žalovanému: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Račianska ulica 71, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovaného zo 17. mája 2018, číslo: 40634/2018-42, o starobný dôchodok, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 13. decembra 2021, č.k. 23Sa/81/2021-98, t a k t o

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre č.k. 23Sa/81/2021-98 zo dňa 13. decembra 2021 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ď a l š i e k o n a n i e .

O d ô v o d n e n i e

I.

1. Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom z 13. decembra 2021, č.k. 23Sa/81/2021-98 postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovaného zo 17. mája 2018, číslo: 40634/2018-42, ktorým podľa § 84 ods. 4 písm. a/ zákona č. 328/2002 Z.z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v spojení s § 58 ods. 1 a § 59 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov zamietol odvolanie žalobcu proti rozhodnutiu Útvary sociálneho zabezpečenia Zboru väzenskej a justičnej stráže č. GR ZVJS-d-11817/14-2018 zo dňa 7. marca 2018 a toto rozhodnutie potvrdil.

2. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovanej preskúmal v intenciách § 71 ods. 1-10, § 184 ods. 1 a 5, § 209 ods. 1 a 4 zákona č. 461/2003 Z.z. a v režime stanovenom Správnym súdnym poriadkom a dospel k záveru o nedôvodnosti podanej žaloby.

3. Krajský súd preskúmal napadnuté rozhodnutie žalovaného v rozsahu a dôvodov uvedených v žalobe bez pojednávania podľa § 107 ods. 2 a § 190 SSP a s prihliadnutím na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9Sžsk/103/2020-88 zo dňa 06. októbra 2021 dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná. Po vyhodnotení závažnosti dôvodov žaloby vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu správneho orgánu, ako aj k obsahu pripojeného spisu žalovaného konštatoval, že nezistil dôvod, že by sa žalovaný odchýlil od logických argumentov a relevantných právnych záverov so správnou citáciou dotknutých právnych noriem, obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozhodnutia. Žalovaný sa v rozhodnutí vyporiadal so všetkými námietkami žalobcu a rozhodnutie riadne odôvodnil.

4. K námietke žalobcu, že žalovaný si mal vyžiadať doklad od Sociálnej poisťovne správny súd uviedol, že v zmysle § 113 ods. 2 písm. d/ zákona č. 328/2002 Z.z. poberateľ dávky sociálneho zabezpečenia je povinný preukázať skutočnosti rozhodujúce na vznik alebo zánik nároku na dávku, a taktiež, ak bol písomne vyzvaný útvarom sociálneho zabezpečenia ministerstva, aby preukázal tieto skutočnosti, je povinný výzve vyhovieť v určenej lehote. Keďže žalobca nepreukázal potrebné skutočnosti útvaru sociálneho zabezpečenia ministerstva, správne rozhodol správny orgán, keď podľa § 84 ods. 5 písm. a/ zákona č. 328/2002 Z.z. konanie o dávkach sociálneho zabezpečenia, začaté z podnetu účastníka konania zastavil aj vtedy, ak účastník konania v lehote určenej útvarom sociálneho zabezpečenia ministerstva nepredložil príslušné doklady. Taktiež správne rozhodol žalovaný, keď ako odvolací orgán predmetné rozhodnutie ako vecne správne potvrdil.

5. O trovách konania rozhodol podľa § 168 SSP tak, že žalovanému náhradu trov konania nepriznal, pretože mu žiadne trovy nevznikli.

II.

6. Proti tomuto rozsudku podal žalobca v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

7. Namietal, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že rozhodol v rozpore so všeobecne záväznými rozhodnutiami Ústavného súdu Slovenskej republiky, Ústavou Slovenskej republiky a Európskeho dohovoru na ochranu základných ľudských práv (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP) a nesprávnym procesným postupom správneho súdu mu nebolo umožnené využiť procesné práva (§ 440 ods. 1 písm. f/ SSP).

8. Konkrétne namietal, že v odôvodnení rozhodnutia správneho súdu absentuje právna úvaha, z akých dôvodov rozhodnutie správneho orgánu o zastavení konania, v ktorom sa domáhal priznania už vzniknutého nároku na starobný dôchodok, nemohlo mať za následok ujmu na subjektívnych právach žalobcu ako účastníka konania. Správny súd tak pri rozhodnutí nerešpektoval dôvody, pre ktoré kasačný súd uznesením zo 6. októbra 2021, č.k. 9Sžsk/103/2020 zrušil predchádzajúce uznesenie správneho súdu z 29. júna 2020 č.k. 23Sa/34/2020-68 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

9. Kasačný sťažovateľ v ďalších dôvodoch kasačnej sťažnosti poukázal na správnu žalobu, ktorou sa domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy podľa § 6 ods. 1 SSP, teda zákonnosti rozhodnutia Generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže zo 7. marca 2018, a nie preskúmania zákonnosti odvolacieho rozhodnutia ministra spravodlivosti zo 17. mája 2018. Zdôraznil, že správnou žalobou sa domáhal podľa § 177 ods. 1 SSP súdnej ochrany svojho práva, a to na starobný dôchodok, ktoré bolo porušené rozhodnutím GR ZVJS zo 7. marca 2018, preto sa nebude vyjadrovať k odvolaciemu rozhodnutiu ministra spravodlivosti zo 17. mája 2018, teda vo veci, v ktorej nepodal správnu žalobu. Právo na starobný dôchodok mu vznikol dňom 25. apríla 2001 podľa § 132 ods. 1 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. a tento nárok mu nebol odňatý žiadnym právoplatným rozhodnutím súdu ani GR ZVJS.

10. Kasačný sťažovateľ tiež namietal, že krajský súd rozhodol bez nariadenia verejného pojednávania, čím došlo k porušeniu práva na spravodlivé verejné súdne konanie. Prejednaním danej veci bez nariadenia pojednávania došlo k porušeniu zásady verejnosti súdneho konania, ktoré nie je iba v záujme účastníkov konania, ale je v záujme celej verejnosti, pretože je to jedným z rozhodujúcich

momentov pre nastolenie dôvery vo výkon spravodlivosti. Takýto postup súdu je v rozpore s článkom 6 ods. 1 Európskeho dohovoru na ochranu základných ľudských práv a slobôd a je v rozpore aj s Ústavou SR.

11. Navrhol, aby kasačný súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

12. Kasačná sťažnosť bola doručená žalovanému na vedomie dňa 28. februára 2022.

13. Žalovaný sa ku kasačnej sťažnosti žalobcu nevyjadril.

IV.

14. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu je potrebné zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

15. Podľa článku 48 ods. 2 veta druhá Ústavy Slovenskej republiky, každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

16. Podľa článku 46 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, podmienky a podrobnosti o súdnej a inej právnej ochrane ustanoví zákon.

17. Správny súdny poriadok upravuje právomoc a príslušnosť správneho súdu konajúceho a rozhodujúceho v správnom súdnictve a konanie a postup správneho súdu, účastníkov konania a ďalších osôb v správnom súdnictve (§ 1 SSP).

18. Podľa § 2 ods. 1 SSP, v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

19. Podľa § 2 ods. 2 SSP, každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

20. Podľa § 6 ods. 1 SSP, správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

21. Podľa § 6 ods. 2 písm. c/ SSP, správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach.

22. Podľa § 107 ods. 1 SSP, predseda senátu nariadi na prejednanie veci samej pojednávanie, ak

a/ o to požiada aspoň jeden z účastníkov konania,

b/ vykonáva dokazovanie,

c/ to vyžaduje verejný záujem,

d/ je to na prejednanie veci potrebné alebo

e/ tak ustanovuje tento zákon.

23. Podľa § 199 ods. 1 písm. a/ SSP, sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Sociálnej poisťovne.

24. Podľa § 199 ods. 2 SSP, v konaní podľa tejto hlavy správny súd zohľadňuje špecifické potreby vychádzajúce zo zdravotného stavu a sociálneho postavenia účastníka konania - fyzickej osoby a poskytuje jej poučenie o jej procesných právach a povinnostiach.

25. Podľa § 202 ods. 1 SSP, v správnej žalobe sa musí okrem všeobecných náležitostí podania podľa § 57 uviesť

a/ označenie druhu žaloby,

b/ označenie žalovaného,

c/ označenie konania alebo veci, v ktorej sa žalobca domáha nápravy,

d/ deň vydania rozhodnutia a deň jeho doručenia alebo iného oznámenia žalobcovi,

e/ opísanie rozhodujúcich skutočností,

f/ označenie dôkazov, ak sa žalobca dovoľáva,

g/ žalobný návrh.

26. Podľa § 202 ods. 2 SSP, správnu žalobu fyzickej osoby správny súd posudzuje neformálne. Ak je žalobcom právnická osoba, správna žaloba musí obsahovať všetky náležitosti uvedené v odseku 1 a § 182 ods. 1.

27. Najvyšší správny súd z obsahu súdneho spisu zistil, že krajský súd v predmetnej veci pristúpil k verejnému vyhláseniu rozsudku, čomu zodpovedalo príslušné oznámenie o verejnom vyhlásení rozsudku vyvesené na úradnej tabuli súdu dňa 6. decembra 2021 a tiež zápisnica o verejnom vyhlásení rozsudku vyhotovená dňa 13. decembra 2021. Z obsahu rozsudku vyplýva, že správny súd rozhodol v predmetnej veci bez nariadenia pojednávania podľa § 107 ods. 2 SSP.

28. V tomto smere najvyšší správny súd uvádza, že správna žaloba v sociálnych veciach je osobitným typom správnej žaloby s tým, že táto osobitosť je daná práve špecifickou povahou do úvahy prichádzajúcej množiny prejednávanych vecí [predovšetkým rozhodovanie vo veciach týkajúcich sa sociálneho poistenia (dôchodkové poistenie, nemocenské poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie, poistenie v nezamestnanosti), štátnej sociálnej podpory (rodičovský príspevok, prídavok na dieťa, príspevok pri narodení dieťaťa a iné) a sociálnej pomoci (hmotná núdza)] a k tomu zodpovedajúceho špecifického okruhu osôb, ktoré sú oprávnené domáhať sa súdneho prieskumu správnych aktov (primárne rozhodnutí / opatrení) vydávaných vo vyššie uvedených veciach. V tomto type správneho súdneho konania sa domáhajú ochrany primárne fyzické osoby, ktoré je nutné považovať za tzv. slabších účastníkov (pozri § 5 ods. 1 SSP v spojení s článkom 6 Civilného sporového poriadku), ktorej skutočnosti zároveň zodpovedá nielen osobitná poučovacia povinnosť, ale i napríklad oslobodenie od poplatkovej povinnosti, nevyžaduje sa tiež podmienka povinného právneho zastúpenia, správna žaloba fyzickej osoby sa zo strany správneho súdu posudzuje neformálne, rozsah správnej žaloby fyzickej osoby a jej dôvody možno zmeniť alebo doplniť až do rozhodnutia správneho súdu, pri správnej žalobe fyzickej osoby nie je správny súd viazaný žalobnými bodmi; rovnako správny súd (ak to nie je v rozpore s účelom správneho súdnictva) môže i bez návrhu doplniť dokazovanie vykonané orgánom verejnej správy. Z uvedeného je zrejmé, že účelom takto koncipovanej osobitnej úpravy je predovšetkým zabezpečenie účinnejšej ochrany práv týchto fyzických osôb (hlavne z dôvodu nedostatku ich právneho vedomia) v správnom súdnom konaní.

29. Vo vzťahu k poučovacej (manudukačnej) povinnosti Správny súdny poriadok rozlišuje jednak všeobecnú poučovaciu povinnosť upravenú v § 26 SSP a jednak osobitnú poučovaciu povinnosť, ktorá je upravená vo viacerých ustanoveniach naprieč celým procesným kódexom (napríklad § 41 ods. 1, § 59 ods. 2, § 77 ods. 1) s tým, že je upravená aj vo vzťahu k správnej žalobe v sociálnych veciach v § 199 ods. 2 SSP, podľa ktorého správny súd zohľadňuje špecifické potreby vychádzajúce zo zdravotného stavu a sociálneho postavenia účastníka konania - fyzickej osoby a poskytuje jej poučenie o jej procesných právach a povinnostiach. Osobitná poučovacia povinnosť súdu v konaní o správnej žalobe v sociálnych veciach sa týka najmä tých procesných práv a povinností fyzických osôb, ktorých

realizácia alebo rešpektovanie má zásadný význam pre efektívne hájenie, respektíve bránenie ich práv v konaní pred súdom. V rámci tejto poučovacej povinnosti súdu bolo preto podľa názoru najvyššieho správneho súdu potrebné poučiť žalobcu, aby sa tento v súdom stanovenej lehote vyjadril aj k možnosti požiadať o nariadenie pojednávania (o prerokovanie veci na pojednávaní). Podľa názoru najvyššieho súdu nie je v tomto smere vylúčené ani pripojenie doložky podľa § 103 ods. 2 SSP, že ak sa účastník konania v takto určenej lehote nevyjadrí, bude sa predpokladať, že k prejednaniu veci bez nariadenia pojednávania nebude mať námietky.

30. V súvislosti s právnou úpravou § 182 ods. 1 písm. g/ SSP, podľa ktorého jednou z obligatórných náležitostí všeobecnej správnej žaloby je aj vyjadrenie, či žalobca žiada nariadenie pojednávania, pričom na neskoršiu žiadosť žalobcu o nariadenie pojednávania už správny súd neprihliada, najvyšší správny súd uvádza, že právnou úpravou konania o správnej žalobe v sociálnych veciach aj vzhľadom na svoje osobitné postavenie, za predpokladu, že žalobcom je fyzická osoba, obsahuje v § 202 ods. 1 SSP vlastné náležitosti správnej žaloby, v ktorých povinnosť požiadať o nariadenie pojednávania absentuje.

31. Vzhľadom na to, že krajský súd v zmysle vyššie naznačeného žalobcu relevantným spôsobom nepoučil o jeho procesných právach a povinnostiach, najvyšší správny súd dospel k záveru, že je daný dôvod na zrušenie rozsudku krajského súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie podľa § 462 ods. 1 SSP v spojení s § 440 ods. 1 písm. f/ SSP.

32. V ďalšom konaní krajský súd aj vzhľadom na vyjadrenie žalobcu obsiahnuté v podanej kasačnej sťažnosti bez ďalšieho nariadi vo veci pojednávanie, pričom sa riadne vysporiada s námietkami žalobcu, najmä tými, ktoré majú aj s pripojenými dôkazmi zásadný význam pre riadne zistenie skutkového stavu veci a vo veci znovu rozhodne; svoje rozhodnutie zároveň náležite v intenciách § 139 ods. 2 SSP odôvodní.

33. V novom rozhodnutí vo veci rozhodne krajský súd aj o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

34. Toto rozhodnutie prijal najvyšší správny súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.